Ny opplæringslov
Ny forskrift til opplæringslova

Storkurs, Utdanningsforbundet Vestland 3.april 2024

Anne Synnøve Nilsen, rådgjevar Utdanningsforbundet Vestland

Frode Wollberg, fylkesstyremedlem Utdanningsforbundet Vestland

Ny lov – ny forskrift

- Lova gjeld frå 1. august 2024

- Forskrift til opplæringslova – frist 18. februar 2024 ("under behandling")

I tillegg:

- Prop. 62 L (2023-2024) Endringer i opplæringslova og privatskulelova

(kompetansekrav, faglig ansvar og bruk av fysisk inngripen for å avverge skade m.m)

UTDANNINGS FORBUNDET

Om lov og forskrift

Ei lov tek sikte på å regulere dei viktigaste rettane og pliktene på eit område. Ei lov er vanlegvis overordna og avklarar prinsipielle problemstillingar. Ei lov har gjerne ei rekkje heimlar for å gje forskrifter, både nasjonale og lokale. Før ei lov vert vedteken av Stortinget skal eit framlegg sendast på høyring. Departementet summerer opp høyringa og sender sitt endeleg framlegg, ein proposisjon, til Stortinget. På utdanningsområdet er det utdannings- og forskingskomiteen som handsamar proposisjonen og gjer ei innstilling til Stortinget som vedtek ei ny lov.

Ei forskrift utdjupar og presiserer ei lov. Ei forskrift er vanlegvis meir omfattande og meir detaljert enn ei lov. I utdanningssektoren er det Utdanningsdirektoratet som er delegert ansvar for å utarbeide framlegg og å gjennomføre høyring på forskrifter. Ei forskrift vert endeleg fastsett i eit departement og vert ikkje handsama av Stortinget.

Etter at loven ble vedtatt – nye forslag
Prop. 62 L (2023-2024)

Fysisk inngripen

Tydeligere

- Nye §§ 13-3 til 13-5 skal lyde: § 13-3 Førebygging Kommunen og fylkeskommunen skal sørgje for at skolen, leksehjelpa og skolefritidsordninga driv eit kontinuerleg og systematisk arbeid for at det ikkje skal oppstå situasjonar der tilsette må gripe inn fysisk mot elevar
- § 13-4 Fysiske inngrep for å avverje skade m.m. Tilsette i skolen, leksehjelpa og skolefritidsordninga kan, når andre tiltak ikkje er tilstrekkelege, gripe inn fysisk mot elevar for å avverje at ein elev a. krenkjer ein person fysisk eller utsett seg sjølv for fysisk fare b. skader eigedom c. viser ei åtferd som er sterkt fornedrande for eleven sjølv. Det fysiske inngrepet kan ikkje gå lenger enn nødvendig, og det skal stå i eit rimeleg forhold til dei interessene som skal varetakast. Handlingar som er allment aksepterte i samhandling mellom vaksne og barn som dei har omsorg for, skal ikkje reknast som fysiske inngrep etter paragrafen her.

UTDANNINGS FORBUNDET

- § 13-5 Meldeplikt og dokumentasjon Ein tilsett som har nytta fysiske inngrep etter § 13-4, skal melde frå om det til rektor. Rektor skal melde frå til foreldra til eleven. Dersom det er nytta fysiske inngrep mot den same eleven fleire gonger, eller inngrepet er særleg alvorleg, skal rektor melde frå til kommunen eller fylkeskommunen. Skolen skal dokumentere alle fysiske inngrep med ei kort omtale av hendinga, inngrepet som vart gjort, og eleven sitt syn på saka

UTDANNINGS FORBUNDET

Utdanningsforbundet er positive

- Den foreslåtte teksten er en forbedring
- Kan gjøre lærerne mindre usikre
- Forplikter skoleeier til systematisk forebyggende arbeid
- Elevens beste – uansett førende

e som skal ansettes i fast lærerstilling skal ha lærerutdanning. Og lærere skal ha det faglige ansvaret for elevenes
læring. I sum vil dette gi flere elever et mye bedre opplæringstilbud, sier Geir Røsvoll. Foto: Stig Weston

ret T. Rognerød

Positiv til nye endringer i opplæringsloven

Det kommer mer…

- **Vurderer nye regler for å stoppe gjentatte forstyrrelser av undervisningen**
- I tillegg vil kunnskapsministeren utrede om det bør åpnes for at ansatte kan gripe inn fysisk for å avverge verbale angrep og forstyrrelser av undervisningen.
- – Lærerne må ha de rette tiltakene for å sikre at ikke noen få ødelegger undervisningen for resten av klassen. Jeg mener derfor at vi må vurdere om læreren også skal kunne gripe inn fysisk når elever forstyrrer undervisningen så mye at den ikke kan gjennomføres, sier Nordtun.
- Utredningen blir satt i gang snarlig og målet er å sende et forslag på høring i løpet av 2024, slik at en eventuell lovendring kan gjelde fra høsten 2025.

UTDANNINGS FORBUNDET

Hvem kan tilsettes?

Regler for hvem som kan ansettes i lærerstilling

Kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun ga et fat med epler til nyvalgt leder i Utdanningsforbundet, Geir Røsvoll. Foto: Jørgen Jelstad. Vis mer

I dag sendes lovforslag om krav om lærerutdanning for lærere ut på høring

Et fat med epler og et løfte om at nå kommer lovforslaget med krav om lærerutdanning for å bli fast ansatt som lærer i skolen. Slik møtte en ny kunnskapsminister en ny lærerleder.

Jørgen Jelstad

Foto: Stig Weston

Vil innføre krav om lærerutdanning

– Dette er en stor seier, sier Steffen Handal om at regjeringen nå foreslår å lovfeste krav om lærerutdanning.

Tidligere i høst varslet regjeringen at de ville innføre krav om lærerutdanning ved ansettelse, som en del av den nye opplæringsloven. I forslaget, som Kunnskapsdepartementet i dag sender ut på høring, ligger det nå er slikt krav.

– Dette har vi fått til sammen med regjeringa og KS, sier Handal. Vi har blitt enige om at det skal være tydelig formulert i opplæringsloven at lærere som skal tilsettes i skolen skal ha en lærerutdanning, leder i Utdanningsforbundet Steffen Handal.

I dagens lov er det et krav om at den som ansettes i lærerstilling skal ha «relevant faglig og pedagogisk kompetanse», noe som åpner for tolkning. Regjeringen foreslår å endre dette til et krav om «relevant lærerutdanning». Dermed håper de å tette smutthullet.

- § 17-3 skal lyde: § 17-3 Krav for å bli tilsett i lærarstilling Kommunen og fylkeskommunen skal sørgje for at dei som blir tilsett i lærarstilling, har relevant lærarutdanning seinast når dei tar til i stillinga. Dersom ingen søkjarar oppfyller krava for tilsetjing, kan andre tilsetjast mellombels på vilkår om at ei påbyrja lærarutdanning blir fullført. Kor lenge ei slik tilsetjing skal vare, avtaler arbeidsgivaren og arbeidstakaren ut frå kor stor stilling og kor lang utdanning det er tale om, og kor tilgjengeleg utdanningstilbodet er. Dersom ingen søkjarar oppfyller krava for tilsetjing, kan andre tilsetjast mellombels også utan vilkår om påbyrja lærarutdanning, men ei slik tilsetjing skal ikkje vare lenger enn til 31. juli. Departementet kan gi forskrift om kva utdanning og kompetanse ein må ha for å kunne bli tilsett i lærarstillin

UTDANNINGS FORBUNDET

Faglig ansvar

Faglig ansvar

- § 17-6 skal lyde: § 17-6 Fagleg ansvar for opplæringa og bruk av anna personale i opplæringa enn dei som er tilsett i lærarstilling Berre dei som er tilsett i lærarstilling, kan ha fagleg ansvar for opplæringa. Når anna personale hjelper til i opplæringa, skal kommunen og fylkeskommunen sørgje for at dei får nødvendig rettleiing av ein som er tilsett i lærarstilling

UTDANNINGS FORBUNDET

Opplæringslova

Reglar om skolemiljø §12

Meir ansvar til dei som har den skolefaglege kompetansen og er nær eleven.

Aktivitetsplikta og dokumentasjonsplikta - videreført med nokre justeringar, se §12-4

Statsforvaltaren skal vurdere om aktivitetsplikta er brote. **Skolen har ansvar for å utforme tiltaka.** (I dag: Statsforvaltaren kan vedta kva skolen skal gjere)

Statsforvaltaren kan avvise saker der eleven ikkje lenger er elev ved skolen

Reglar om skolemiljø

Justering i rektor si varslingsplikt:

- *"Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, krenkjer ein elev, skal vedkommande straks melde frå til rektor. Rektor skal melde frå til kommunen eller fylkeskommunen,* ***med mindre meldinga er openbert grunnlaus****."*

UTDANNINGS FORBUNDET

Kva er krenkjande?

- Direkte handlingar og verbale uttrykk
- Indirekte handlingar som utestenging, isolering og baksnakking
- Ikkje høg terskel for kva som er krenkjande

- Avhengig av konkret heilskapleg vurdering:
  - Handlinga eller ytringa må tolkast i lys av kontekst og intensjon avsendaren har
  - Alderen på elevane kan ha noko å seie for kva handlingar og ytringar som blir rekna for å vere krenkjande
  - Personlege forhold (t.d livssyn, seksuell orientering, funksjonsevne …)

- Dei tilsette har alltid ei aktivitetsplikt – uavhengig om det ligg føre krenkjande oppførsel eller ikkje – ei aktivitetsplikt dersom den enkelte elev sjølv opplever å ikkje ha det trygt og godt på skolen

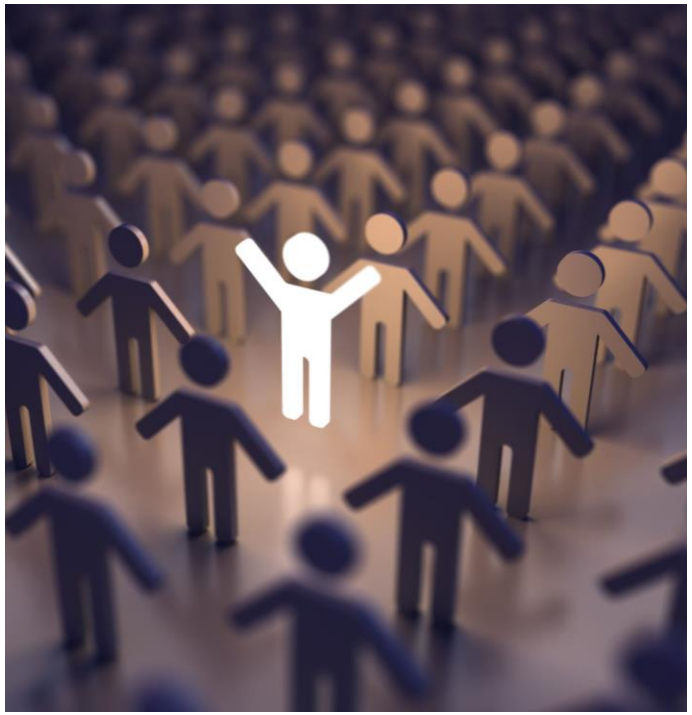

Krenking - nyansar

- I **førearbeida** til loven er det gjort ei grundig drøfting som skal gjere det enklare å handtere krenkingar på ein god måte:

Nokre utdrag:

- Elevane skal tole usemje
- Lærarar har stor fridom til å omtale kontroversielle vanskelege og kompliserte synspunkt, utan at dette vil reknast som ei krenking
- Fagleg usemje mellom ein lærar og ein elev om vurdering vil ikkje reknast som ei krenking
- Elev kan oppleve irettesetjing av ein lærar utan at dette blir rekna som ei krenking

Rektor må:

- Om ein elev opplever seg krenka av ein som arbeider på skulen, men det objektivt ikkje har skjedd ei krenking må skulen likevel undersøkje etter den ordinære aktivitetsplikta for blant anna finne ut kva som er årsaka til eleven si oppleving og setje inn tiltak for å betre skulemiljøet.

NB: Du som tillitsvald har eit ansvar

Nye omgrep

- **-Kommunen og fylkeskommunen** erstattar skoleeigar
- **-Individuelt tilrettelagd opplæring** erstattar spesialundervisning
- **-Intensiv opplæring** erstattar tidleg innsats
- **-Førebuande opplæring** for vaksne erstattar grunnskuleopplæring for vaksne

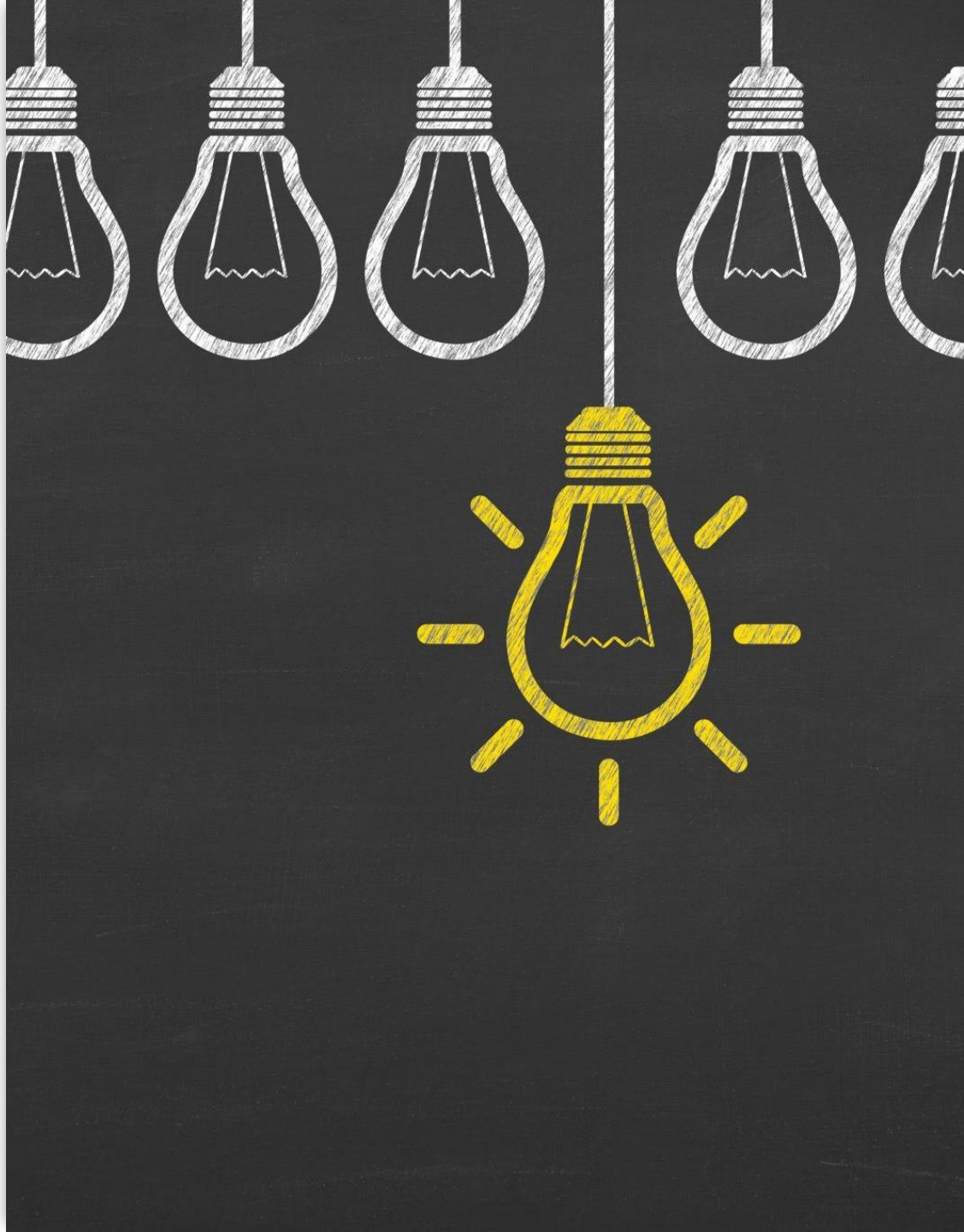

Kva ansvar har skolen?

- Kontinuerleg arbeid for godt og trygt skolemiljø
  - Førebyggje
  - Fysisk og psykososialt miljø
- Rette merksemd mot forhold av meir strukturell karakter:
  - Rasisme
  - Kjønnsdiskriminering
  - Andre formar for diskriminering

Elevens beste

Elevens beste

I dag GRL §104, Barnekonvensjonen artikkel 3 nr. 1

Ny opplæringslov §10-1 Det beste for eleven

Ved handlingar og avgjerder som vedkjem elevar, skal kva som er best for eleven, vere eit grunnleggjande omsyn.

Bestemminga gjeld også elever over 18 år

UTDANNINGS FORBUNDET

Rett til medverknad

- Ny opplæringslov §10-2 Elevane sin rett til medverknad
- *Elevane har rett til medverknad i alt som gjeld dei sjølve etter denne lova, og har rett til å ytre meiningane sine fritt. Elevane skal bli høyrde, og det skal leggjast vekt på meiningane deira etter alder og modning.*

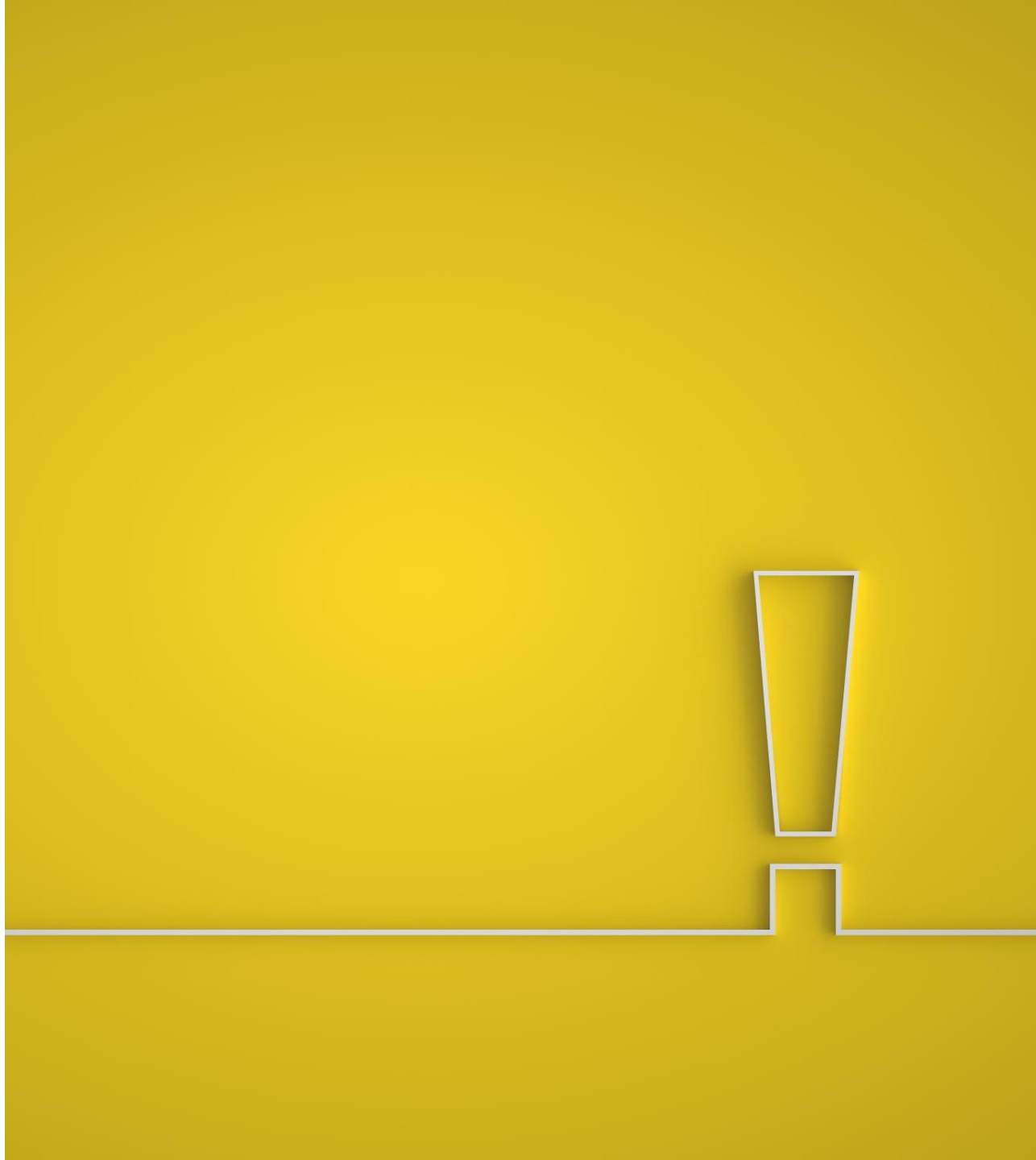

Vidaregåande opplæring. Lovfesting av fullføringsreforma

- Rett til vidaregåande opplæring til du har fullført, ikkje berre rett til tre år som i dag, §5-1
- Rett til å velje nytt utdanningsprogram fleire gonger fram til 19 år, ikkje berre eitt omval som i dag, §5-5
- Det blir en ny rett til yrkesfaglig rekvalifisering. Det innebærer at personer som har en studie- eller yrkeskompetanse får rett til videregående opplæring frem til én ny yrkesfaglig sluttkompetanse.
- Oppfølgingstenesta skal omfatte ungdom til fylte 24 år, ikkje 21 år som i dag, §9-4

Tilpassa opplæring

- Begrepet spesialundervisning endra til **tilpassa opplæring**
- Vidareføring av plikta skulen har til å gi tilpassa opplæring, sjå §11-1
- Tydeleggjere i lova plikta skulen har til å følgje med på utviklinga til elevane og å melde frå til rektor når det er tvil om at elevane har tilfredsstillande utbytte av opplæringa, og å følgje opp ved å vurdera og setje i verk tiltak, sjå §11-2
- Videreføre reglane om intensivopplæring for elevar på 1.-4. trinn, sjå §11-3

Individuell tilrettelegging av opplæringa

- Retten til spesialundervisning: 3 rettar:

- 1)Rett til individuell tilrettelagt opplæring, se §11-6
  - Krav om sakkyndig vurdering
- 2)Rett til personleg assistanse, se §11-4
- 3)Rett til fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemiddel, se §11-5

- *Individuelt tilrettelagt opplæring, «personleg assistanse» og «fysisk tilrettelegging»* erstattar *«spesialundervisning.»*

Fjernundervisning i dag

- **Fjernundervisning: undervisning via skjerm utan at læraren er til stades saman med elevane**
- Gjeldande rett:
- opplæring i samisk kvensk/finsk
- morsmålsopplæring
- tospråkleg fagopplæring
- vaksenopplæring

Fjernundervisning i ny lov

- viss det er gode grunnar
- viss opplæringa er trygg og pedagogisk forsvarleg
- viss elevar og lærar kan kommunisere effektivt med tekniske hjelpemiddel

Utdanningsforbundet er kritiske til dette

- Ikkje krav om at læraren skal ha møtt elevane fysisk

Ikkje begrensingar på kor mange som kan følgje undervisninga

Ikkje krav om kommunikasjon i sanntid

Omdisponering av timar mellom fag

- I dag 5 prosent
- Ny lov 10 prosent

Erfaring: overføring av timar frå praktisk-estetiske fag til billegare teoretiske fag

Ny lov kan forsterke dette…

Lekser – §10-6

- Elevane kan bli pålagde å gjere oppgåver utanom skoletida (lekser).
- Det må takast omsyn til at elevar har rett til kvile og fritid

Læremiddel – på nynorsk…

- Parallellitetskrav gjeld for læremiddel
- Skriveprogram på begge målføre
- Men: ikkje for læringsressursar…

Plikt til å følge opp fråvær

Kommunen og fylkeskommunen har ei plikt til å sørge for at elevar med fråvær fra opplæringa blir fulgt opp både i grunnskulen og i videregåande §10-6

Skolen skal ha planar: førebyggjande, oppfølging og handtering av fråvær frå dag ein.

Ny fråværsgrense i videregåande

Skal på høyring

Udir – anbefalingar

Forslag på høyring

UTDANNINGS FORBUNDET

Forskrift til opplæringslova –
og forskrift til privatskulelova

Forslag til forskrift til ny opplæringslov

- Sendt på høyring 17. november
- Stort sett videreføring
- Forslag til korleis utvida rett til vidaregåande opplæring skal fungere i praksis

Føringar for arbeidet med ny forskrift til opplæringslova

Behovet for endring i forskrifta har denne grunngjevinga frå Kunnskapsdepartementet:

- Forskrifta skal vere tilpassa opplæringslova knytt struktur, innhald og bruk av omgrep.
- Unngå dobbeltregulering, at same rettar og plikter er regulert i både lov og forskrift.
- Klart språk, kortare, mindre detaljert, meir tilgjengeleg og lettare å finne fram i.
- Fjerne det som er unødvendig
- Skal berre innehalde rettar og plikter, ikkje rettleiingar og oppmodingar.
- Redusere omfang av og graden av detaljar for å gje kommunar og fylkeskommunar større handlingsrom.
- Samanheng mellom myndigheit og ansvar. Kommunen og fylkeskommunen som pliktsubjektet i forskrifta: *Kommunen og fylkeskommunen skal sørgje for at …*

UTDANNINGS FORBUNDET

Lokale forskrifter etter ny opplæringslov

Det går fram av ny opplæringslov at det skal eller kan fastsetjast lokale forskrifter på nokre område. Forvaltningslova stiller formelle krav til forskrifter, §§ 37-40.

Kommunen må ha høyrt, vedteke og kunngjort slike forskrifter før ny opplæringslov trer i kraft.

Kommunen **skal** fastsetje lokale forskrifter for:

- Permisjon frå skulen, § 2-2 (4)
- Skulefritidsordning (SFO), § 4-5 (5)
- Skulereglar, § 10-7
- Skulerute, § 14-1 (2)
- Hovudmål ved den einskilde skule, § 15-2

Meir info på Utdanningsdirektoratet si nettside:
https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/skole-og-opplaring/ny-opplaringslov/hva-ma-kommuner-og-fylkeskommuner-forberede/lokale-forskrifter-etter-ny-opplaringslov/

UTDANNINGS FORBUNDET

Kommentar?
Spørsmål?

UTDANNINGS FORBUNDET